

Warszawa, 5 czerwca 2023 r.

**Komentarz Polskiego Komitetu Energii Elektrycznej
do projektu raportu w sprawie reformy rynku energii elektrycznej UE
przygotowanego przez posła sprawozdawcę Nicolása Gonzáleza Casaresa**

14 maja 2023 r. Nicolás González Casares, hiszpański eurodeputowany z ramienia Grupy Postępowego Sojuszu Socjalistów i Demokratów (S&D), opublikował projekt raportu w sprawie propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej reformy rynku energii elektrycznej (ang. Electricity Market Design - EMD). 23 maja minął termin na zgłaszanie poprawek do projektu Komisji, łącznie europosłowie złożyli 1117 poprawek. Choć, co do zasady, zaproponowane przez KE rozwiązania mają charakter ewolucyjny, to część propozycji poprawek europarlamentarzystów stanowią zapisy niekorzystne dla sektora energetycznego. Daje to podstawę do dalszej dyskusji nad kierunkiem reformy.

Poprawki posła sprawozdawcy

Wśród zapisów zaproponowanych przez europośła Casaresa znalazł się m.in. obowiązek (poza kilkoma wyjątkami) wprowadzenia przez państwa członkowskie pułapu dochodów na poziomie €180/MWh wytworzonej energii elektrycznej dla wytwórców wytwarzających energię elektryczną z technologii inframarginalnych, m.in.: OZE; węgla brunatnego; energii jądrowej; elektrowni wodnych, w tym szczytowo-pompowych. Pułap ten miałby być aktywowany w okresie trwania kryzysu cenowego. Stan kryzysu musiałby być z kolei ogłaszany przez Komisję Europejską, w sytuacji gdy ceny hurtowe energii w okresie trzech miesięcy dwukrotnie przekroczą średnią z ostatnich 5 lat.

Natomiast zgodnie z propozycją KE – Komisja miałaby prawo (a nie obowiązek) ogłoszenia kryzysu energetycznego w sytuacji, gdy jednocześnie spełnione będą warunki: ceny hurtowe energii wzrosną 2,5-krotnie w porównaniu do średniej z ostatnich pięciu lat i utrzymają się przez co najmniej 6 miesięcy, nastąpi wzrost cen detalicznych o 70% i utrzyma się on przez 6 miesięcy, a dodatkowo – obydwie te okoliczności wywrą negatywny wpływ na gospodarkę.

Według europośła N. Casaresa wzmocniona miałaby zostać również promocja umów PPA (ang. Power Purchase Agreement). Zaproponowano stworzenie platformy, która byłaby utworzona i zarządzana przez

PKEE

Polski Komitet Energii Elektrycznej
Polish Electricity Association

Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER), mającej na celu ułatwienie gromadzenia informacji na temat umów PPA zawieranych w UE. Założono także przeprowadzenie standaryzacji tego typu umów. Stosowanie standardowych umów byłoby dobrowolne dla umawiających się stron. Co więcej, rozwój PPA byłby opisywany w krajowych planach na rzecz energii i klimatu (KPEiK). Ponadto, zaproponowano wprowadzenie zapisu na podstawie, którego PPA mogłyby być gwarantowane przez państwo wyłącznie dla odnawialnych źródeł energii (OZE), podczas gdy KE proponowała by wykluczyć wsparcie jedynie dla PPA dla energii z paliw kopalnych.

Kolejną propozycją europosła Casaresa jest, aby krajowe cele w zakresie odpowiedzi popytu (ang. Demand Response) i magazynowania energii nie były jedynie orientacyjne. Sprawozdawca zaproponował też, by produkt ograniczania szczytowego zapotrzebowania (ang. Peak Shaving) był dostępny nie tylko dla operatorów systemu przesyłowego (OSP), ale także operatorów systemów dystrybucyjnych (OSD). Jednakże wprowadzono zastrzeżenie, iż rozwiązanie to powinno być dostępne jedynie podczas kryzysu cenowego.

Z kolei w celu ułatwienia rozwoju nowych źródeł wytwórczych zaproponowano wprowadzenie systemu miesięcznego raportowania możliwości przyłączeń do sieci zarówno przez OSP, jak również OSD.

W propozycjach europosła N. Casaresa znalazło się kilka nowych zapisów dotyczących wsparcia konsumentów. Sprawozdawca zaproponował m.in. aby nadwyżki zysków uzyskiwane przez wytwórców energii elektrycznej z kontraktów różnicowych - CfD (ang. Contract for Difference) przeznaczone były w pierwszej kolejności właśnie na pomoc dla odbiorców wrażliwych i dotkniętych ryzykiem ubóstwa energetycznego; państwa członkowskie mogą także przeznaczyć część ww. dochodów na inwestycje w efektywność energetyczną. Dodano również propozycję zakazu modyfikacji lub zerwania umowy o cenach stałych energii elektrycznej jednostronnie przez dostawcę. W projekcie raportu znalazł się także zakaz odłączania odbiorcy wrażliwego i dotkniętego ryzykiem ubóstwa energetycznego od dostaw energii elektrycznej. W kwestii samych CfD – poseł sprawozdawca proponuje m.in. wprowadzenie wymogu zgodności inwestycji wspieranych przez CfD z tzw. taksonomią UE.

Autor projektu raportu wskazuje również na potrzebę przeprowadzenia pogłębionej analizy i oceny najbardziej eksperymentalnych propozycji zawartych we wniosku Komisji, takich jak „wirtualne huby”. Z kolei mechanizmy mocy (np. rynki mocy) zostały określone przez Nicolása Gonzáleza Casaresa jako rozwiązanie strukturalne, a nie tymczasowe, jak to wynika z obecnej legislacji.

PKEE

Polski Komitet Energii Elektrycznej
Polish Electricity Association

Ocena PKEE

W opinii Polskiego Komitetu Energii Elektrycznej (PKEE) część zapisów zaproponowana przez posła sprawozdawcę to krok w dobrym kierunku. Na szczególne odnotowanie zasługuje tu fakt dostrzeżenia potrzeby inwestycji w sieci elektroenergetyczne czy możliwość przeznaczenia dochodów z CfD na poprawę efektywności energetycznej (choć katalog inwestycji powinien zostać poszerzony m.in. o magazyny czy sieć dystrybucyjną).

Pozytywnie odnotować należy również, że zaproponowane przez N. Casaresa poprawki zakładają przeprowadzenie uprzedniej analizy skutków ewentualnego wprowadzenia pomysłów KE, takich jak „wirtualne huby” – rozwiązania nieprzetestowanego na tak szeroką skalę, którego efekty powinny zostać starannie przeanalizowane. Pozytywną propozycją jest również uznanie mechanizmów mocy za rozwiązania strukturalne.

PKEE, jak i inne organizacje branżowe, zwracają uwagę na zdecydowanie niekorzystną propozycję posła sprawozdawcy, by ustanowić faktyczny obowiązek (nie licząc wyjątków) wprowadzenia pułapu limitu cen energii elektrycznej dla źródeł inframarginalnych. Według propozycji sprawozdawcy, obowiązek ten następowałby po automatycznym ogłoszeniu stanu kryzysu energetycznego. PKEE stoi na stanowisku, iż tymczasowe środki i interwencje na rynku energii elektrycznej ustanowione w celu złagodzenia skutków obecnego kryzysu energetycznego w UE nie powinny być przedłużane poza wyznaczone już wcześniej ramy. Dotychczasowe ograniczenie przychodów w różnych krajach na odmiennych poziomach (często kilkukrotnie poniżej maksymalnego pułapu €180/MWh) zwiększyło niepewność inwestycyjną i negatywnie wpłynęło na inwestycje w transformację energetyczną w UE. Choć propozycja posła sprawozdawcy ogranicza uruchomienie tego mechanizmu do sytuacji pojawienia się kryzysu elektroenergetycznego, automatyzm ogłoszenia kryzysu oraz mniejsza ilość warunków, które miałyby być spełnione, by go ogłosić, w przekonaniu PKEE tworzy istotne ryzyko inwestycyjne. Jest to środek nieefektywny i niepożądany, hamujący w perspektywie długoterminowej inwestycje w nowe zeroemisyjne źródła wytwarzania - zarówno OZE, jak i energetykę jądrową. Należy podkreślić, że polskie spółki elektroenergetyczne, nie wypłacając dywidendy, przeznaczają cały swój zysk na realizację inwestycji, a dalsze ograniczenie dochodów tzw. jednostek inframarginalnych pozbawia sektor środków potrzebnych na dekarbonizację polskiego miks energetyczny. Jest to sytuacja diametralnie inna od państw Europy Zachodniej, które w znacznej mierze już zdekarbonizowały swój miks energetyczny i gdzie skala wyzwań w infrastrukturę wytwórczą jest odpowiednio mniejsza.

Jak wskazują w raporcie pt. „Polska ścieżka transformacji energetycznej” eksperci EY, kompleksowe potrzeby inwestycyjne polskiej energetyki wraz z ciepłownictwem wynoszą aż €135 mld do roku 2030. Ta perspektywa

PKEE

Polski Komitet Energii Elektrycznej
Polish Electricity Association

jest spójna z harmonogramem wdrażania nowych założeń unijnego pakietu regulacji „Fit for 55”, zakładającego redukcję emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. o 55% w stosunku do poziomów z 1990 r. (wcześniejsze założenia mówiły o redukcji o 40%). Zgodnie z szacunkami EY potencjał inwestycyjny czterech największych grup energetycznych, tj. PGE, Enei, Tauronu i Energi, w latach 2021-2030 - z uwzględnieniem bezpiecznego, lecz już wysokiego poziomu zadłużenia - wynosi prawie €29 mld. Oznacza to, że nawet po uwzględnieniu zaangażowania wszystkich pozostałych uczestników rynku w modernizację sektora, pozostaje do zapelnienia znacząca luka inwestycyjna. Autorzy raportu wyliczyli, że w żadnym scenariuszu środki unijne nie pokryją jej w 100% i w efekcie luka wyniesie nie mniej niż €8 mld.

W ocenie PKEE kluczowe będzie, by Parlament Europejski na kolejnych etapach prac nad raportem dokonał niezbędnych korekt w kierunku lepszego odzwierciedlenia specyfik poszczególnych krajów członkowskich, w tym w szczególności polskiego sektora wytwórczego, który w najbliższych latach potrzebować będzie znacznych środków na kapitałochłonne inwestycje.